

2

Praktische handleiding van ‘Gekleurde letters – Lettres de couleur’

2.1 Opbouw

De uitwerking van de Franse fonemen met de daarbij horende grafemen werd geordend volgens stijgende graad van orthografische transparantie. Concreet betekent dit dat je eerst een overzicht vindt van de meeste transparante klanken (een klank heeft één teken). Dan komen de klanken die twee tekens, dus twee verschillende schrijfwijzen, hebben. Vervolgens worden de minst transparante klanken behandeld, namelijk deze die door meerdere tekens voorgesteld kunnen worden. Deze drie delen zijn telkens onderverdeeld in medeklinkers, orale klinkers en nasale klinkers. Deze laatste kennen we in het Nederlands niet. Het Frans kent ook veel grafemen die wel geschreven maar niet uitgesproken worden. Deze noemen we in het programma de ‘stomme’ letters. Ze worden besproken in paragraaf 3.4 (‘Een teken heeft geen klank’).

2.1.1 Titel

Het foneem wordt in de titel met het fonetische teken en de daarbij horende kapstokwoorden aangeduid (bv. *de [k] van cadeau, musique, quelqu’un, cueillir en kilo*). Het fonetische teken staat steeds tussen haakjes (bv. *[k]*). Het is niet de bedoeling deze fonetische tekens aan de leerling aan te bieden. Het is enkel om voor de hulpverlener aan te duiden welk foneem er precies bedoeld wordt. Ben je niet vertrouwd met deze fonetische tekens, dan kun je deze terugvinden in de bijlage (zie bijlage 1). Met kapstokwoord bedoelen we dat woord dat als voorbeeld gebruikt wordt om een bepaald grafeem bij een foneem te duiden (bv. *‘musique’ is het kapstokwoord om het grafeem /qu/ bij het foneem [k] aan te duiden*).

2.1.2 Uitleg

Per foneem worden eerst de verschillende mogelijke grafemen besproken. Vervolgens wordt aangeduid wat de basis-, regel- en inprentspelingen van een bepaald foneem zijn. Hier vind je ook al de gekozen kapstokwoorden terug en worden de spellingregels verklaard; een aantal daarvan wordt kindvriendelijk uitgelegd.

2.1.3 Reminder

Na deze korte uitleg bij het foneem vind je de reminder met de daarbij horende grafemen. De reminder is het visuele geheugensteuntje waarop zich de kapstokwoorden bevinden in de bijbehorende kleur en een prent waarop de kapstokwoorden zijn afgebeeld. Belangrijk om nu al te vermelden, is dat de kleuren in dit boek door kleurschakeringen van eenzelfde basiskleur worden weergegeven. Op de website www.uitgeverijacco.be/gekleurdeletters kun je de reminders in de juiste kleuren downloaden. Deze reminder kan in het therapie- of klaslokaal opgehangen worden of toegevoegd worden aan de regelkaart van de betreffende leerling. Op die manier kan de leerling hier steeds naar terugkijken. Deze reminder kan gebruikt worden als tussenstap in het automatisatieproces of kan, als automatisatie uitblijft, ingezet worden als compensatiehulpmiddel.

moi	un voyage
	

Figuur 5. Voorbeeld van de reminder van de [wa] van moi en voyage.

2.1.4 Klankspellingschrift

Het klankspellingschrift is eigenlijk een tabel waarbij elke kolom een bepaalde spelling van een klank weergeeft, vandaar de naam ‘klankspellingschrift’. De bedoeling is dat de leerling woorden die hij met deze klank geleerd heeft, rubriceert bij de juiste schrijfwijze. Dit kan expliciet in de begeleidingssessie gedaan worden, maar het is de

bedoeling dat een leerling bij het leren van nieuwe woordenschat dit klankspellingsschrift telkens verder aanvult.

2.1.5 Oefenwoorden

Per schrijfwijze worden vervolgens zestien oefenwoorden aangeboden. De hulpverlener kan deze kaartjes kopiëren en uitknippen of downloaden van de website www.uitgeverijacco.be/gekleurdeletters en daarmee de verschillende oefeningen uitvoeren. De hulpverlener kan er ook voor kiezen om deze oefenwoorden te vervangen door of aan te vullen met de woorden die de leerling op school al geleerd heeft of aan het leren is.

Met de reminder, het klankspellingsschrift en de oefenwoorden kunnen vervolgens de verschillende stappen in het behandelproces doorlopen worden. Per stap worden verder in dit hoofdstuk concrete oefeningen uitgelegd. Op de website www.uitgeverijacco.be/gekleurdeletters vind je nog extra oefenmateriaal. Dit gaat concreet over verdiepende en uitbreidende oefeningen per foneem of oefeningen om visueel of auditief sterk gelijkende fonemen en/of grafemen te leren discrimineren.

2.2 Verantwoording

Bij elk foneem worden de verschillende schrijfwijzen/grafemen onderverdeeld in basisspelling, regelspelling en inprentspelling. De basisspelling is de meest voor de hand liggende schrijfwijze (Van Berkel, 2006). Er wordt bewust niet gekozen voor de term 'hoorwoord' of 'luisterspelling' zoals in de meeste therapieprogramma's voor de Nederlandse spelling, omdat dit bij een groot deel van de Franse klanken moeilijk te horen is, zeker voor de leerling met dyslexie. De regelspelling kan met behulp van een regel beredeneerd worden. Inprentspellingen zijn weinig voorkomende schrijfwijzen waarvoor geen regels bestaan (Van Berkel, 2006). Enkele complexe klankcombinaties als *portion*, *délicieux*, *musicien*, *essentiel* en *tertiaire* worden niet apart behandeld maar bij een bepaald foneem/grafeem gerubriceerd. Bij moeilijkheden kan de hulpverlener beslissen om deze apart in te oefenen.

Bij de keuze van de kapstokwoorden voor de reminders werd een aantal criteria gehanteerd. Als er een woord beschikbaar was dat in het Nederlands identiek gespeld wordt, werd dit gekozen omdat de kans dan groter geacht wordt dat de leerling dit al in zijn woordbeeldgeheugen opgeslagen heeft. Verder werd getracht om woorden te kiezen die zo vroeg mogelijk in schoolmethodes Frans aan bod komen. Andere criteria waren om zo transparant mogelijke woorden te kiezen en te opteren voor

✓ De [ɲ] van *champagne*

De [ɲ] wordt in het Frans meestal geschreven als /gn/ (bv. *champagne*). Daarnaast komt ook de schrijfwijze /ni/ (bv. *dernière*) voor (Hatier, 2006). Hier wordt de [ɲ] bij 'één klank heeft één teken' behandeld. Het grafeem /ni/ zal bij de [j] aan bod komen.

Reminder

un **ch**ampagne

Klankspellingschrift

un ch ampagne

Gekleurde letters – Lettres de couleur

Oefenwoorden

une vigne	un agneau	magnifique	cognac
une montagne	l'Espagne	un champignon	gagner
l'Allemagne	accompagner	une campagne	